

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra hudební výchovy

**Lucie Korčianová**

III. ročník – prezenční studium

Obor: Český jazyk a literatura se zaměřením na vzdělávání – Hudební kultura se zaměřením na vzdělávání

# **Umělecký profil Vojenského uměleckého souboru Ondráš**

Bakalářská práce

Olomouc 2015

**Vedoucí bakalářské práce:**

**Doc. PaedDr. Pavel Režný, Ph.D.**

## **Prohlášení**

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci s názvem Umělecký profil Vojenského uměleckého souboru Ondráš vypracovala samostatně pod vedením Doc. PaedDr. Pavla Režného, Ph.D. a veškerou použitou literaturu i jiné zdroje uvedla v seznamu literatury.

V Olomouci dne.....

Podpis.....

## **Poděkování**

Děkuji Doc. PaedDr. Pavlu Režnému, Ph.D. za velikou trpělivost, čas a rady, které mi věnoval při zpracování mé bakalářské práce. Dále bych ráda poděkovala Gabriele Ševčíkové za spolupráci a poskytnutí potřebných informací.

# Obsah

ÚVOD .....	5
1. HISTORIE VOJENSKÉHO UMĚLECKÉHO SOUBORU ONDRÁŠ .....	6
1.1 Historie Vojenského uměleckého souboru Ondráš do roku 1992.....	6
1.2 Historie Vojenského uměleckého souboru Ondráš po roce 1992 .....	10
2. UMĚLECKÝ PROFIL VUS ONDRÁŠ .....	15
2.1. Současný umělecký profil hudební složky VUS Ondráš .....	17
2.2. Stručný popis jednotlivých nástrojů orchestru a nároky kladené na jejich hráče ve VUS Ondráš .....	19
2.2.1. Housle.....	19
2.2.2. Viola .....	20
2.2.3. Violoncello .....	20
2.2.4. Kontrabas.....	21
2.2.5. Klarinet .....	21
2.2.6. Cimbál .....	21
2.3. Současní členové Orchestru lidových nástrojů a jejich funkce.....	23
2.4. Hudební úpravy písní .....	24
2.5. Nácvik písní v OLN (orchestr lidových nástrojů).....	25
3. VYSTOUPENÍ VUS ONDRÁŠ V ROCE 2014 – 60 LET VUS ONDRÁŠ.....	27
3.1. Mezinárodní armádní folklorní festival – Rožnovská valaška 2014.....	28
3.2. Vojenský umělecký soubor Ondráš – 60. výročí .....	30
3.3. Příběh Zbojníka .....	31
3.4. Letní folklorní večery - F SCÉNA 2014.....	32
3.5. Fašank Brno 2014 .....	33
ZÁVĚR .....	35
PRAMENY A LITERATURA .....	36
PŘÍLOHY .....	38

# ÚVOD

Pestré kroje, zapomenutá řemesla, tanec, folklorní zvyky, zpěv či cimbálové muziky. Folklorní projevy s nástupem moderní techniky začaly postupně ubývat. Lidové muzice se věnuje poměrně malá skupina lidí, ale naštěstí stále ještě zcela nevymizela. Folklor patří k mému životu, stejně jako hudba, které se věnuji od malička. Na hudební těleso Vojenský umělecký soubor Ondráš jsem poprvé narazila na folklorních festivalech, které pravidelně navštěvuji. Soubor mě neuvěřitelně zaujal a chtěla jsem se o něm dozvědět více. Rozhodla jsem se tedy věnovat bakalářskou práci právě tomuto folklornímu souboru.

Cílem bakalářské práce je představení souboru, jenž je v České republice jediným profesionálním tělesem tohoto druhu. Vytvořit si detailnější obraz o muzikantech, kteří v souboru působí. Představit, jak takové těleso může fungovat a jaké nároky jsou kladeny právě na muzikanty v tomto souboru.

Tato bakalářská práce se dělí do tří kapitol. V první popisují chronologický historický vývoj Vojenského uměleckého souboru Ondráš, který prošel mnoha proměnami. Dává čtenáři ucelený přehled od roku 1954, kdy soubor vznikl, až po současnost. V druhé kapitole se věnuji hudební složce souboru (orchestru lidových nástrojů), kde detailněji popisují nároky kladené na jednotlivé hráče, hudební úpravy písní či jejich nácvik. V třetí kapitole vyzdvihují stěžejní vystoupení konané v roce 2014, mezi které patří pravidelně pořádané festivaly, na které bych ráda obzvlášť upozornila. Také náročnost příprav těchto akcí jsou poměrně důležité a pracné. Krátce bych ještě představila nové programy, jež vznikly na oslavu 60. výročí vzniku založení VUS Ondráš připadající právě na rok 2014.

# 1. HISTORIE VOJENSKÉHO UMĚLECKÉHO SOUBORU ONDRÁŠ

## 1.1 Historie Vojenského uměleckého souboru Ondráš do roku 1992

Historie vojenského uměleckého souboru Jánošík-Ondráš<sup>1</sup> začíná už rokem 1954 a to právě v Hanáckých kasárnách v Olomouci. Zde nastoupila na základní vojenskou službu skupinka chlapců ze Slovenska. Rozhodli se připravit pro své kamarády taneční vystoupení, kterým přiblížili svůj rodný kraj. Jednalo se převážně o region středního Slovenska. Dobrý nápad právě těchto chlapců (Juraj Kováč, Ján Molent, Michal Čupka, Ján Teššiny a Eugen Šebök) dal základ nově vznikajícímu souboru Jánošík.<sup>2</sup>

Jeden ze zakladatelů a první primáš Vojenského souboru písní a tanců Jánošík (dále jen VSPT Jánošík) Ján Molent vzpomíná na začátky takto: *„Ludová múdrosť hovorí, že umenie je korením života a ľudové umenie zvlášť. Presvedčil som sa o tom osobne. Ako vojak základnej služby v Olomouci som mal šťastie stát' pri kolíske súboru Jánošík, ktorého som bol spoluzakladateľom a účinkujúcim celé dva roky jako prvý primáš. Nedá sa v pár riadkoch vyjadriť, čo všetko som za pomerne krátke obdobie prežil, čo mi pôbenie v súbore dalo, aké nadšenie do mňa vlialo, že som zanietený a aj zaučený do súborovej práce – hudby, spevu, tanca – po návrate z vojenčiny založil vo svojej rodnej obci Šumiac folklorný súbor Šumiačan a detský tanečno – spevácky Šumiačaník.“*<sup>3</sup>

V roce 1955 se soubor značně rozšiřuje. Jeho repertoár je bohatší a členská základna se zvětšuje. Poprvé účinkují na folklorních slavnostech ve Strážnici, kde se objevují v přímém přenosu Československé televize. Programy jsou stále pestřejší a díky navázání spolupráce s čokoládovnamy Zora Olomouc získává soubor prvních šestnáct děvčat. Jelikož děvčata byly Hanačky, nebylo pro ně přeorientování do rázovitého horehronského charakteru jednoduché. Druhé místo na celostátním festivalu lidové

---

<sup>1</sup> Až do rozdělení republiky na Českou a Slovenskou v roce 1992 se soubor nazýval „Vojenský soubor písní a tanců Jánošík“. Po roce 1992 nesl název „Vojenský umělecký soubor Ondráš“.

<sup>2</sup> Kronika VUS Ondráš.

<sup>3</sup> ROUŠAR Jaroslav - XAVEROVÁ Jarmila (eds.) *Jánošík-Ondráš*. Praha. Ministerstvo obrany České republiky-Agentura vojenských informací a služeb, 2004, 7 s.

umělecké tvořivosti v Praze však dokazuje, že jejich snaha byla zúročena. Vavřínové vítězství si v padesátých letech soubor přiváží téměř ze všech soutěží.<sup>4</sup>

Dne 5. října roku 1957 se soubor i vojenský útvar stěhují do Brna. V úspěšných činnostech pokračují i nadále ovšem nyní pod novým patronem, kterým se stává brněnská Královopolská strojárna. Soubor se setkává i s negativní kritikou, kterou ovšem nebere na lehkou váhu. Snaha být úspěšným tělesem je žene stále dopředu. Podnikají mnoho zahraničních zájezdů (Moskva, Leningrad, aj.). Cestování neprobíhalo vždy bez problémů. Tehdejší vozidla se bez poruch obešly málokdy. Převraveli se především vojenskými vozidly jako je Tatra 111 a Praga V3S. Cestování bylo tehdy úplně jiné, než jaké známe dnes. Občas čekali na náhradní dopravu Jánošiči, jindy právě oni na cestách zachraňovali. V roce 1959 se soubor písní a tanců Jánošík připojuje k vojenskému divadelnímu souboru Mládí. Spojení technických efektů, poezie, tanečních výstupů, hudby a zpěvu spolu utváří zajímavé komponované programy. Například „Spev mieru“, „Rodná zem“, „Kvitnúce jaro“. Šedesátá léta byla velmi úspěšné období. První místa byla naprostou samozřejmostí.<sup>5</sup>

Dlouholetý houslista a primáš Vojen Krásný z Brna vyjádřil dobu pobytu v Jánošíku následovně: „...*Berlínská a kubánská krize způsobily, že na zkoušky moc času nezbyvalo. Přesto právě na tato léta a léta těsně navazující nejvíce vzpomínám. Asi proto, že jsme byli mladí, ale navíc jsme byli dobrá muzikantská parta, a to přesto, že po stránce hudebního vzdělání a interpretačního umění byla cimbálka velice nesourodá. Profesionálové vážné nebo populární hudby, lidoví muzikanti, a amatéři vytvářeli ovšem program tak, aby byl využit potenciál jednotlivců ve prospěch celku...*“<sup>6</sup>

Od roku 1968 začal soubor prožívat velkou krizi. Odešel Tibor Hlbočan a díky organizačním změnám v útvaru začal soubor stagnovat. Léta 1972-1976 jsou považovány za období stagnace. Vystupovala pouze cimbálová muzika, která byla alespoň občas obohacena tanečním vstoupením jednotlivců nebo malých forem. Poztrácela se i velká část krojového materiálu či hudebních nástrojů.<sup>7</sup>

---

<sup>4</sup> ROUŠAR Jaroslav - XAVEROVÁ Jarmila (eds.) *Jánošík-Ondráš*. Praha. Ministerstvo obrany České republiky- Agentura vojenských informací a služeb, 2004, 9 s.

<sup>5</sup> ROUŠAR Jaroslav - XAVEROVÁ Jarmila (eds.) *Jánošík-Ondráš*. Praha. Ministerstvo obrany České republiky- Agentura vojenských informací a služeb, 2004, 14 s.

<sup>6</sup> ROUŠAR Jaroslav - XAVEROVÁ Jarmila (eds.) *Jánošík-Ondráš*. Praha. Ministerstvo obrany České republiky- Agentura vojenských informací a služeb, 2004, 18 s.

<sup>7</sup> KUČERA, Jaromír. *Vojenský umělecký soubor Ondráš: Historie a současnost*. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, Hudební fakulta, Katedra smyčcových nástrojů, 2012, 5 s.

V říjnu 1976 se začala psát další etapa souboru. Znovuvzkříšení činnosti souboru je připisováno majoru Františkovi Drbolovi a folkloristovi Čestmíru Komárkovi. Zkoušky se přemísťují do středu města a právě v této době začíná v Jánošíku na podnět Čestmíra Komárka pracovat jako umělecký vedoucí Jaroslav Jurášek.<sup>8</sup> Postupně se dařilo hledat i tanečníky. Byl zde ovšem problém ekonomický. Kroje byly velmi nákladné a soubor si je nemohl dovolit nechat ušít. Jak popisuje Čestmír Komárek: „...*Když jsme zjistili, jaké jsou finanční požadavky a dodací lhůty oficiálních výrobních družstev, upustili jsme od svého původního záměru a rozhodli jsme se ušít kroje v „domácích dílnách“.* Vždyť premiéra programů v krojích měla být už v lednu 1977! Šily maminky, šily všichni známí a největší tíhu nesla na svých bedrech Alena Jirková...“<sup>9</sup>

Soubor začal navazovat kontakty s dalšími institucemi (Lúčnica, Československý státní soubor písní a tanců, Československá televize, rozhlasem Brno aj.) V roce 1979 soubor slaví 25. výročí v Janáčkově divadle s programem „Mládí tančí a zpívá“.<sup>10</sup>

Roku 1980 se soubor zaměřil především na tvorbu jevištních programových tematických blogů, které se připravovaly na armádní soutěže. Poprvé se obměňuje obsazení i v hudební složce tělesa. Vázanost slovenských muzikantů na regionální až lokální typ hry nevyhovovala potřebám a charakteru práce. Doplňovala se tedy hudebníky českými a moravskými, kteří byli pro soubor více univerzální. Skoro více jak po šestnácti letech se soubor vydává na zahraniční turné do Německa. Díky Jaroslavu Juráškově, jenž byl v oné době uměleckým vedoucím souboru, se značně rozšiřuje spolupráce s velkým množstvím lidových umělců zvučných jmen jako Jarmila Šuláková, Jan Rokyta, Vlasta Grycová, Lubošem Málkem, Jožka Černý a další.<sup>11</sup>

V roce 1984 byla souboru k 30. výročí udělena Výroční cena Víta Nejedlého. Tato událost je zachycena i televizním dokumentem. Přichází velká posila souboru v osobnosti Zdeňka Cihláře, který se stává pravou rukou Čestmíra Komárka. Poprvé

---

<sup>8</sup> V Jánošíku, a především později v Ondráši, vytvořil cimbálový orchestr lidových nástrojů. Psal a skládal nové tituly. V době, kdy v souboru působil, získal soubor 12 vítězství v jedné řadě na celostátní soutěži ASUT (Armádní soutěž umělecké tvořivosti).

<sup>9</sup> ROUŠAR Jaroslav - XAVEROVÁ Jarmila (eds.) *Jánošík- Ondráš*. Praha. Ministerstvo obrany České republiky-Agentura vojenských informací a služeb, 2004, 24 s.

<sup>10</sup> Kronika VUS Ondráš.

<sup>11</sup> KUČERA, Jaromír. *Vojenský umělecký soubor Ondráš: Historie a současnost*. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, Hudební fakulta, Katedra smyčcových nástrojů, 2012, 6 s.



se zpracovává i jiný než jen slovenský folklor v blogu „Svatba na pomezí“. Choreografii dostává na starosti Miloš Plachý a o hudební úpravy se postará Jaroslav Jurášek.<sup>12</sup>

Po roce 1989 přibývá čím dál více aktivit. Organizují se akce pro školy a nezapomenutelné vánoční koncerty. Soubor vyjíždí reprezentovat armádu i do Rakouska, Francie a dalších zemí. Roku 1991 přichází pplk. Aleš Krkoška, který přebírá zodpovědnost za vojáky základní služby. Zde začíná období velkých změn.<sup>13</sup>

---

<sup>12</sup> ROUŠAR Jaroslav - XAVEROVÁ Jarmila (eds.) *Jánošík-Ondráš*. Praha. Ministerstvo obrany České republiky - Agentura vojenských informací a služeb, 2004, 40 s.

<sup>13</sup> Kronika VUS Ondráš.

## 1.2 Historie Vojenského uměleckého souboru Ondráš po roce 1992

Píše se rok 1992 a jak už jsme zmínili v předchozí kapitole, začíná období velkých změn. Tento rok znamenal velké změny nejen pro soubor písní a tanců Jánošík, ale i pro celý národ československý. Vzniká oficiální profesionální funkce náčelníka Vojenského uměleckého souboru Brno – velitele Vojenského útvaru 2828 Brno.<sup>14</sup>

Chlapci slovenské národnosti musí jít dokončit základní vojenskou službu na Slovensko. Folklorní rozloučení v podobě slavnostního koncertu a zároveň posledního koncertu VSPT Jánošík probíhá v Mahenově divadle v Brně 11. dubna roku 1993.<sup>15</sup>

I přes všechny strasti soubor nadále fungoval pod křídly armády a to především díky tehdejšími vedoucím funkcionářům AČR<sup>16</sup> (1. náměstek ministra obrany PhDr. Jiří Pospíšil, náměstek ministra obrany Antonín Rašek, náčelník Generálního štábu AČR generálplukovník Ing. Jiří Nekvasil). Rok 1993 byl opravdu rokem mnoha změn. Hned na počátku roku byl soubor přejmenován na „Vojenský umělecký soubor Brno“. Tento název ovšem nesl jenom malou chvíli, přesněji do doby, než nastoupil do funkce náčelníka souboru Jiří Majkus. Díky znamenité orientaci ve vojenských záležitostech, dokázal prosadit vše, co soubor zrovna potřeboval. Poloprofesionální organizace – „Vojenský umělecký soubor Ondráš“ vzniká 1. 6. 1993 s profesionálními zaměstnanci<sup>17</sup> a amatérskou částí.<sup>18</sup>

Postupně soubor ustupuje od slovenského folkloru a začíná se více věnovat krásám folkloru českého a moravského. Hudební dramaturgii má ve svých rukou dlouholetý umělecký vedoucí Jaroslav Jurášek. Dramaturgem pro taneční složku se stal Miloš Plachý. Ondráš se podílí na přípravě a průběhu prvního ročníku armádního folklorního festivalu „Rožnovská valaška“, která každoročně probíhá ve Valašském muzeu v Rožnově pod Radhoštěm. Organizuje „Letní školu lidového umění“, tentokrát ve Sloupu

---

<sup>14</sup> ROUŠAR Jaroslav - XAVEROVÁ Jarmila (eds.) *Jánošík- Ondráš*. Praha. Ministerstvo obrany České republiky- Agentura vojenských informací a služeb, 2004, 49 s.

<sup>15</sup> Kronika VUS Ondráš.

<sup>16</sup> Armáda České republiky.

<sup>17</sup> Tj. vedení, úsek zabezpečení, tanečnice a tanečníci, muzikanti.

<sup>18</sup> Tj. vojáci základní služby (muzikanti, tanečníci, technici) dále převážně studentky a studenti brněnských středních a vysokých škol, kteří nastupovali na pozice muzikantů, tanečnic a tanečníků.

v Moravském krasu. Závěr roku 1993 soubor Ondráš končí vánočním vystoupením „Den sváteční jest k nám přišel“, který byl vydán na stejnojmenném CD nosiči.<sup>19</sup>

Další kreativní nápady a jejich uskutečnění nese i rok 1994. V září se soubor Ondráš prezentuje dvěma slavnostními koncerty – „Souboj primášů“ v Mahenově divadle a „ Z hor a dolin“ v Janáčkově divadle v Brně. Armáda České republiky využívá plně soubor Ondráš k propagaci a prezentaci v zahraničí i u nás doma.<sup>20</sup>

Velký projekt pod názvem „ Žijí v písni“ se uskutečnil v roce 1995. Tento program byl koncipován v šesti slavnostních koncertech na počet jubilentů Jaroslava Juráška, Luboše Holého, Bohumila Smejkal, Luboše Málka a Václava Hornoše. Představilo se zde přes 20 souborů a muzik.<sup>21</sup>

Další roky se nesou ve stejně rychlém tempu jako doposud. Z mnoha akcí zmíníme alespoň „Rožnovskou valašku“ a „Letní školu lidového umění“, o nichž se budeme zmiňovat i v následujících kapitolách. Prvního července roku 1997 se více upevňuje řád v organizaci a to díky novému velení. Soubor přechází pod velitele vzdušných sil Armády České republiky. Nové velení přineslo ovoce nejen v organizaci. Je o soubor lépe postaráno i po stránce finanční a personální struktura je pevnější.<sup>22</sup>

Dalším důležitým rokem pro soubor byl rok 1998, který se do dějin zapsal projektem 1. ročníku folklorních večerů pod názvem „F SCÉNA“. Tento projekt pomáhá představovat město Brno kulturně zajímavým způsobem a zároveň je obrovskou propagací Armády České republiky. Nabízí možnost seznámit se s lidovými tradicemi (hudbou, tanci, písněmi a zvyky) s rozmanitostí a krásou českého, moravského a slovenského folkloru, ale i s tradicemi jiných zemí. F SCÉNA se každoročně uskutečňuje formou pěti prodloužených víkendů. Každý víkend vystupuje jeden folklorní soubor. Od roku 2001 se slavnostní zahájení koná v areálu nádvoří hradu Špilberk. Letos proběhne 18. ročník tohoto festivalu, který bude zahájen 25. 6. 2015.<sup>23</sup>

---

<sup>19</sup> KUČERA, Jaromír. *Vojenský umělecký soubor Ondráš: Historie a současnost*. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, Hudební fakulta, Katedra smyčcových nástrojů, 2012, 7 s.

<sup>20</sup> VUS Ondráš. *Program slavnostních koncertů*. Brno: P. O. Box: 541/A, 1994.

<sup>21</sup> ŠEVČÍKOVÁ, Gabriela. *Fungování Folklorního sdružení Jánošík a jeho vazby s Vojenským uměleckým souborem Ondráš*. Bakalářská práce. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2012, 20 s.

<sup>22</sup> ROUŠAR Jaroslav - XAVEROVÁ Jarmila (eds.). *Jánošík-Ondráš*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky-Agentura vojenských informací a služeb, 2004, 54 s.

<sup>23</sup> *Letní folklorní večery F SCÉNA*. Folklorní sdružení České republiky 2014 [online]. [cit. 2015-06-09]. Dostupné z: <http://www.folklornisdruzeni.cz/f-scena0>.

Rok 1999 je zásadní nejen pro Českou republiku, ale též pro soubor Ondráš. Česká republika vstoupila do Severoatlantické aliance (NATO) dne 12.3. Pro Ondráš to znamená především příležitost pro další prezentaci jak České republiky, tak bez pochyby i armády v rámci zemí NATO. Soubor poprvé vyjíždí s cimbálovou muzikou Ondráš do USA. Tento rok je spojen s 45. výročím založení souboru. V rámci oslav se uskutečnily tři koncerty v divadlech města Brna. V Mahenově a Janáčkově divadle probíhají koncerty, které jsou výběrem těch nejlepších tanečních i muzikantských forem z historie souboru. Pořady jsou uvedeny pod názvy „Návraty“, „Píseň písni ustylá“ a „Příběhy tancem vyzpívané“. Ty se stávají jedním z nejlepších bloků souboru Ondráš. V souvislosti s oslavami se vydávají dvě CD – „Raduj se všeccko stvoření“ a „Příběhy písni a tancem vyzpívané“. Velmi důležitou změnou v tomto roce je rozšíření souboru o pěvecký sbor. Začalo se zlepšovat zabezpečení (zvuková a světelná technika, autobus, nákladní vůz). Vzniká vlastní nahrávací studio a materiální vybavenost roste. Změny probíhají i v hudební složce souboru. Jedna cimbálová muzika, která fungovala doposud, se rozšiřuje na dvě. Spojením obou cimbálových muzik vzniká profesionální Orchestr lidových nástrojů (OLN). Karel Martiš končí svoji profesionální dráhu vynikajícího primáše. Zakončuje tak 8 let u VUS Ondráš, kde jako vedoucí hudební složky vedl soubor po boku cílevědomého muzikanta ze Strážnice, primáše a vynikajícího zpěváka, Jana Gajdy. Žezlo převzal Michal Geňa. Roste z něj šéf pokračující v dobře nastartované umělecké kariéře.<sup>24</sup>

Ondráš se mimo jiné projekty, určené především dospělým divákům, věnuje i mladšímu publiku. Zapojuje do svých programů vystoupení pro základní školy i výchovné koncerty. Pomáhá Ústavu pro tělesně postiženou mládež Kociánka v Brně a v Pisárkách na Škole pro zrakově postižené. Nezapomínají i na lidi zasaženými povodněmi, kde společně s Folklorním sdružením Jánošík napomáhají svými benefičními koncerty. Cimbálová muzika vystupuje i v jednotlivých zdravotnických zotavovných Vojenských lázeňských a rekreačních zařízeních (VOLAREZA).<sup>25</sup>

Po delší pauze je soubor zván opět i do Strážnice na Mezinárodní folklorní festival. Nechybí i na Mezinárodním armádním folklorním festivalu „Rožnovská valaška“. Od roku 2003 přechází soubor pod vedení odboru zabezpečení Generálního štábu a současným nadřízeným je od roku 2004 velitelství sil a výcviku Stará Boleslav. Soubor byl během

---

<sup>24</sup> ROUŠAR Jaroslav - XAVEROVÁ Jarmila (eds.) *Jánošík-Ondráš*. Praha. Ministerstvo obrany České republiky-Agentura vojenských informací a služeb, 2004, 66 s.

<sup>25</sup> Kronika VUS Ondráš.

těchto let několikrát existenčně ohrožen. Tentýž rok je spojen s premiérou vzpomínkových koncertů „ Z Čech až na konec světa aneb Všude dobře, doma nejlépe“ a premiérou lidového tanečního divadla „Čertovinky“ k příležitosti padesátého výročí oslav založení souboru Ondráš. Celovečerní program byl pro svůj velký úspěch uváděn několik let v divadlech i na festivalech v celé České republice.<sup>26</sup>

Rok 2005 přináší účast na dvou zahraničních zájezdech. První zájezd byl pořádán AČR do USA a trval dva měsíce. Tohoto zájezdu se účastnil celý soubor. Druhý zahraniční zájezd byl pouze akcí profesionální části souboru, který ohromil v sousedním Německu s cyklem Jaroslava Juráška „Okouzlen(í) písní“.<sup>27</sup> Tentýž rok se soubor loučí s Jaroslavem Juráškem (1925-2005).<sup>28</sup>

Následující roky obsahovaly další zahraniční zájezdy. Účinkovali na vojenských i civilních koncertech. Za zmínku stojí jistě i velmi zajímavý projekt se španělským symfonickým orchestrem, kde zazněl mimo folklor český a moravský i folklor španělský. V rámci svých možností se Ondráš snaží i pomáhat. Například v prosinci roku 2006 uvedl soubor Ondráš tři vánoční koncerty a na Konto Paraple<sup>29</sup> se připsalo více jak 62 000 Kč.<sup>30</sup> Byla uskutečněna premiéra cyklu „Rande naslepo“, určená pro druhý stupeň základních škol.<sup>31</sup>

Hrozba zániku souboru přichází zcela nečekaně dne 20. června 2008 z denního tisku. Tehdejší ministryně obrany Vlasta Parkanová učinila rozhodnutí o zrušení Vojenského uměleckého souboru Ondráš. Naštěstí se mnoho lidí, ať už s politických či uměleckých okruhů, Ondráše zastalo a byla vytvořena petice. Paradoxem je, že Ondráš,

---

<sup>26</sup> Kronika VUS Ondráš.

<sup>27</sup> KUČERA, Jaromír. *Vojenský umělecký soubor Ondráš: Historie a současnost*. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, Hudební fakulta, Katedra smyčcových nástrojů, 2012. 10 s.

<sup>28</sup> Jaroslav Jurášek se stal významnou osobností, která se zasloužila o rozvoj folklorismu ve 20. století. Zakladatel BROLNu v roce 1952 a téměř 30 let působil jako umělecký vedoucí VUS Ondráš. Byl ředitelem Českého rozhlasu Brno, dramaturgem brněnského studia České televize. Pro televizi sepsal desítky scénářů dětského vysílání, hudebních pořadů i dokumentů. Z těch nejzajímavějších jmenujme medailony cimbálových muzik „Muzikanti hrajte“, medailony zpěváků Luboše Holého, Vlasty Grycové, Jožky Černého a dalších. Jako dramaturg televizních folklorních pořadů se J. Jurášek snažil o to, aby pořady z jeho tvůrčí dílny byly koncepčnější, bez romantického nádechu. „*Jejich filmové zachycení mělo být pořízeno nezkrasleně a vhodnou dokumentární formou. Pořady by neměly postrádat citové napětí a správnou atmosféru, protože jde o umělecké emotivní formy,*“ dodával k tématu televizních pořadů J. Jurášek. Jaroslav Jurášek velmi rád tvořil a pracoval až do poslední chvíle. Těšilo ho pobývat mezi mladými lidmi, kteří mu dávali elán a životní sílu až do poslední chvíle jeho života.

<sup>29</sup> Centrum Paraple – občanské sdružení lidí ochrnutých po poranění míchy.

<sup>30</sup> VUS Ondráš. Sociální odpovědnost. *VUS Ondráš*. [online]. 2015 [cit. 2015-06-09]. Dostupné z: <http://www.vusondras.cz/o-nas/socialni-odpovednost/>.

<sup>31</sup> Kronika VUS Ondráš.

ač ve statutu zrušení, je vyslán v březnu 2009 paní ministryní na služební cestu do USA, kde má reprezentovat ČR při desetiletém výročí vstupu do NATO. Osud Ondráše se schyloval ke konci. Nečekaný zvrat přišel příchodem nového ministra obrany Martina Bartáka. Začalo nové jednání o fungování souboru. Nicméně termín zrušení souboru se velmi blížil, a tak byl uspořádán v dubnu v Janáčkově divadle pořad „Ondráš naposled“. Koncert se nesl v bouřlivé atmosféře a těžko by někdo uvěřil, že bude takové těleso zrušeno. Nová vláda, ve které byl již zmíněný Martin Barták, změnila předchozí rozhodnutí a soubor tak mohl fungovat i nadále. VUS Ondráš Brno tak společně s Ústřední hudbou AČR Praha a Vojenskou hudbou Olomouc patří k jediným zachovaným vojenským hudebním tělesům u nás.<sup>32</sup>

Roku 2013 se v Uherském Brodu rozloučil s Ondrášem primáš Lubomír Graffe, který se rozhodl ukončit své působení v souboru. Vybral si nového nástupce, houslistu Jaromíra Kučeru, jemuž předal primášovský post.<sup>33</sup>

V následujících letech soubor přichází s novými pořady „Museum“, „Dvanáctero“, „Živá kronika“ a k 60. výročí „Ondrášovské ozvěny“. V současné době se chystá premiéra „Příběh zbojníka“ a to na 2. května roku 2015 v Janáčkově divadle v Brně.<sup>34</sup>

---

<sup>32</sup> VUS Ondráš. Historie. *VUS Ondráš*. [online]. 2015 [cit. 2015-06-09]. Dostupné z: <http://www.vusondras.cz/o-nas/historie/>.

<sup>33</sup> ŠVEHLÍKOVÁ, Markéta. Ondráš se rozloučil s primášem Lubošem Graffem a zvolil jeho nástupce. *FOS Jánošík*. 2013. Dostupné z: <http://www.fosjanosik.cz/dokumenty/zpravodaj/>.

<sup>34</sup> VUS Ondráš. Současnost. *VUS Ondráš*. [online]. 2015 [cit. 2015-06-09]. Dostupné z: <http://www.vusondras.cz/o-nas/soucasnost/>.

## 2. UMĚLECKÝ PROFIL VUS ONDRÁŠ

VUS Ondráš je uměleckým tělesem poloprofesionálním. Má tedy jak zaměstnance, tak amatérské členy. Co se týče zaměstnanců, jsou to převážně občanskí zaměstnanci, kteří jsou zastoupeni i v pozicích jako například umělecké vedení nebo management. Ředitel, zástupce ředitele, vedoucí oddělení zabezpečení, mistr osvětlení, ekonom, mistr zvuku a technik jsou vojáky z povolání. Uzavírají se i dohody o provedení práce či dohody o dílo, a to právě s externími autory, se kterými VUS Ondráš spolupracuje. Amatérští členové jsou převážně studenti středních či vysokých škol nebo pracují mimo VUS Ondráš. Jedná se především o tanečníky, muzikanty nebo zpěvačky. Toto obrovské umělecké těleso, včetně amatérské složky, tvoří téměř 90 lidí.<sup>35</sup>

V čele souboru stojí ředitel, jehož podřízení jsou odborní manažeři. Ty vedou jednotlivé odborné úseky.

### **Vedení**

Ředitel – pplk. Mgr. Aleš Krokoška

Zástupce ředitele – mjr. Ing. Petr Müller

Vedoucí oddělení zabezpečení – kpt. Ing. Tomáš Konečný

Vedoucí uměleckého úseku - Čestmír Komárek

- Vedoucí taneční skupiny – MgA. Martin Krajňák
- Vedoucí hudební a pěvecké skupiny – BcA. Jaromír Kučera<sup>36</sup>

### **Umělecký úsek**

Tajemnice uměleckého úseku – Pavlína Huráková

Dramaturg – Ing. Petr Farmačka

Dramaturg – Jiří Rybecký

---

<sup>35</sup> ŠEVČÍKOVÁ, Gabriela. *Fungování Folklorního sdružení Jánošík a jeho vazby s Vojenským uměleckým souborem Ondráš*. Bakalářská práce. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2012, 27 s.

<sup>36</sup> VUS Ondráš. Vedení. *VUS Ondráš*. [online]. 2015 [cit. 2015-06-09]. Dostupné z: <http://www.vusondras.cz/o-nas/kdo-je-kdo/vedeni/>.

Komunikace s veřejností – BcA. Gabriela Ševčíková

Taneční pedagog – Jana Měchurová<sup>37</sup>

### **Zabezpečení souboru**

Vedoucí oddělení zabezpečení – kpt. Ing. Tomáš Konečný

Vedoucí referátu zabezpečení – Věra Souralová

Personalistka – Mgr. Jana Lichnovská

Ekonom – Bc. Radomil Cíleček

Mistr osvětlení – Ondřej Bělík

Mistr zvuku – rtm. Bc. Lubomír Konečný

Správce informačních a komunikačních technologií – Otakar Haška

Technik – čet. Ivan Klimčík<sup>38</sup>

### **Taneční skupina**

Skládá se z profesionální a amatérské části. Profesionální tanečníci jsou zaměstnanci VUS Ondráš. Pracovní doba je určena podle toho, zda jsou v týdnu vystoupení, či nikoliv. V profesionální složce VUS nácviky podléhají pracovní době, což činí čtyřicet hodin pracovní doby týdně na každého tanečníka.<sup>39</sup>

Amatérští tanečníci jsou přijímáni pomocí konkurzního řízení. Podepisují vždy nepojmenovanou smlouvu a jejich působení v souboru je v rámci jejich volného času. Amatérská část taneční skupiny má nácviky dvakrát týdně, zpravidla v úterý a ve čtvrtek

---

<sup>37</sup> VUS Ondráš. Umělecký úsek. *VUS Ondráš*. [online]. 2015 [cit. 2015-06-09]. Dostupné z: <http://www.vusondras.cz/o-nas/kdo-je-kdo/umelecky-usek/>.

<sup>38</sup> VUS Ondráš. Zabezpečení souboru. *VUS Ondráš*. [online]. 2015 [cit. 2015-06-09]. Dostupné z: <http://www.vusondras.cz/o-nas/kdo-je-kdo/zabezpeceni-souboru/>.

<sup>39</sup> ŠEVČÍKOVÁ, Gabriela. *Fungování Foklorního sdružení Jánošík a jeho vazby s Vojenským uměleckým souborem Ondráš*. Bakalářská práce. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2012, 31 s.



od 18:00 do 22:00 hodin. Od října do března, kdy trvá nácvičné období, probíhají i víkendová soustředění, které bývají obvykle jeden krát až dvakrát do měsíce.<sup>40</sup>

Programy pouze profesionálních tanečníků se nazývají programy malých forem. Tyto programy jsou doprovázeny reprodukovanou hudbou (*Rande na slepo, Zatoulané pohádky*) nebo hudebníky Orchestru lidových nástrojů VUS Ondráš (*Skládačkový program, Muzeum 3000*). Pokud spolu s profesionální částí účinkuje i část amatérská, jedná se o programy velkých forem, kterých se účastní celý soubor (tanečníci, OLN, pěvecký sbor).<sup>41</sup>

## 2.1. Současný umělecký profil hudební složky VUS Ondráš

### Orchestr lidových nástrojů

V další části práce se budeme věnovat velmi významné složce VUS Ondráš a to Orchestru lidových nástrojů.

Orchestr lidových nástrojů se dá rozdělit na dvě samostatné cimbálové muziky. V Orchestru je zastoupeno pět houslí, dvě violy, dva kontrabasy, jedno violoncello, dva klarinety a dva cimbály. Můžeme vidět, že obsazení nástrojů v Orchestru je velké a není tak problém hrát na dvou místech zároveň. Zpracovává především moravský, český a slovenský folklor, okrajově i folklor maďarský, cikánský a rumunský. Přesahuje i do jiných žánrů a to především do hudby klasické i neklasické (bluegrass, jazz, swing, country, pop). Zpracování zmíněných oblastí je různorodé. Orchestr je složen z profesionálních muzikantů, kteří jsou zaměstnanci VUS Ondráš. Roku 1999 došlo k rozšíření z devíti postů na čtrnáct a toto nástrojové obsazení Orchestru zůstalo dodnes. Má i amatérské členy především z řad studentů vysokých škol. Ti jsou přijímáni na základě konkurzního řízení, které není nikterak jednoduché. Členové, kteří v konkurzu uspějí, zde působí v rámci svého volného času. Zkoušky probíhají jednou týdně v prostorách sídla VUS Ondráš a rovněž se účastní soustředění celého souboru.<sup>42</sup>

---

<sup>40</sup> VUS Ondráš. Amatérská část. *VUS Ondráš*. [online]. 2015 [cit. 2015-06-09]. Dostupné z: <http://www.vusondras.cz/o-nas/kdo-je-kdo/tanecni-skupina/amaterska-cast>.

<sup>41</sup> ŠEVČÍKOVÁ, Gabriela. *Fungování Folklorního sdružení Jánošík a jeho vazby s Vojenským uměleckým souborem Ondráš*. Bakalářská práce. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2012, 35 s.

<sup>42</sup> KORČIÁNOVÁ, Lucie. Osobní rozhovor s Lubomírem Graffem. Brno, 9. 3. 2015.

Před zrušením základní vojenské služby působilo v Orchestru mnoho vojáků základní služby. Načerpali nové zkušenosti a získali zde technické i výrazové dovednosti, které dále mohli uplatňovat ve svém domácím prostředí.<sup>43</sup>

Orchestr doprovází nejen taneční složku, ale má i vlastní koncerty nebo doprovází dívčí sbor Ondráše. Při orchestrálním hraní se zpravidla používají noty. U některých slouží pouze k orientaci a hráč spoléhá na svoje improvizální schopnosti - nejčastěji se tak děje u cimbalistů. Jelikož se vždy nejedná pouze o orchestrální podobu hraní, ale lze vyčlenit i komorní či kvartetní soubor nebo dokonce sólisty, je zde mnoho variant zpracování písně. Vyskytují se zde sóla pro jednoho sólistu a orchestr, pro více sólistů a orchestr, sólo pro zpěv a orchestr, pro více sólistů stejného nástroje a orchestr, pro více sólistů různých nástrojů a orchestr. Jsou zde sóla i pro ženský, mužský nebo smíšený sbor a orchestr. Kombinuje se zde i počet obsazení hudebníků a cimbálová muzika s muzikou hudeckou. Rozdíl mezi cimbálovou a hudeckou muzikou spočívá v rozlišném obsazení nástrojů. Zatímco v cimbálové muzice je bezprostředně obsažen cimbál, v hudecké muzice není zapotřebí. Nástroje hudecké muziky tedy jsou dvoje housle, viola a kontrabas. Za zmínku stojí jistě i další lidové nástroje užití v repertoáru, mezi které patří například šestidírkové píšťalky, koncové, gajdy, fujary nebo heligonka.<sup>44</sup>

Jak už jsem zmínila na začátku kapitoly, orchestr lidových nástrojů lze rozdělit na dvě části. Pokud tak učiníme, získáme dvě samostatné cimbálové muziky, jedna bude ovšem bez violoncella, jelikož je v orchestru zastoupen pouze jednou. Tyto muziky hrají oproti orchestru jiné typy programů. Charakteristikem pro tento typ hudby je improvizace. Projeví se zde specifické hraní jednotlivých hráčů, jelikož nepoužívají noty, vychází ze svých zkušeností s lidovou hudbou. Na muzikanty jsou tedy kladeny obrovské nároky. Nejen, že musí zvládnout hraní v orchestru, ale potřebuje i zkušenosti a praxi na hraní s cimbálovou muzikou. Není tedy jednoduché hledání nového člena za člena dosavadního.<sup>45</sup>

---

<sup>43</sup> KORČIÁNOVÁ, Lucie. Osobní rozhovor s Lubomírem Graffem. Brno, 9. 3. 2015.

<sup>44</sup> KORČIÁNOVÁ, Lucie. Osobní rozhovor s Lubomírem Graffem. Brno, 9. 3. 2015.

<sup>45</sup> KORČIÁNOVÁ, Lucie. Osobní rozhovor s Lubomírem Graffem. Brno, 9. 3. 2015.

## 2.2. Stručný popis jednotlivých nástrojů orchestru a nároky kladené na jejich hráče ve VUS Ondráš

### 2.2.1. Housle

Strunný smyčcový nástroj se čtyřmi strunami laděnými v čistých kvintách  $g$ ,  $d^1$ ,  $a^1$ ,  $e^2$ . Nejdůležitější částí je ozvučná skříň, na které závisí kvalita zvuku. Tvoří ji tvrdá spodní deska a měkká vrchní deska, na níž jsou umístěny otvory ve tvaru  $f$ , zvané zvukové průřezy. Tyto desky jsou spojeny šesti luby. Mezi obě desky je vložena *duše* – kolíček ze smrkového dřeva o průměru asi 5 mm, přenášející vysoké frekvence s vrchní desky na spodní. Na levé straně horní desky je *podbradek*, mnoho houslistů používá i tzv. *pavouka* – opěrka, aby housle netlačily na klíční kost. Další částí houslí je krk, na němž je upevněn hmatník.<sup>46</sup>

Estetickým znakem houslí a zároveň důkaz řezbářské dovednosti je *šnek* nebo také *hlavice*, jehož místo je na konci krku. Struny jsou upevněny čtyřmi *kolíčky* pod šnekem v tzv. *količnicku* a vedou přes hmatník a *kobytku* (drží struny v určité vzdálenosti od sebe, přenáší vibrace ze strun na trup houslí, slouží jako akustický filtr,...) ke *struníku*. Ten je připevněn tzv. *žaludem*, jehož úkolem je zabezpečit, aby se struník nedotýkal horní desky houslí.<sup>47</sup>

Smyčec se skládá z žíní, hůlky a žabky. Žíně jsou uchyceny ve špičce prutu, odkud jsou vedeny až na druhý konec k žabce. Notový zápis je v houslovém klíči.

U houslistů je ve VUS Ondráš kladen důraz na technickou zdatnost a paměť, vzhledem k množství sól hraných z paměti. Jednotlivé folklorní oblasti mají svoje specifické rysy, které nelze zapsat do not. V tomto případě hráč musí ukázat svoje schopnosti si daný styl „naposlouchat“. Sluchové vlastnosti jsou u cimbálových muzik opravdu nepostradatelné.<sup>48</sup>

---

<sup>46</sup> Housle. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2015-06-09]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Housle>.

<sup>47</sup> Tamtéž.

<sup>48</sup> KORČIÁNOVÁ, Lucie. Osobní rozhovor s Lubomírem Graffem. Brno, 9. 3. 2015.

### 2.2.2. Viola

Viola má podobnou stavbu jako housle. Rozdílným znakem je její velikost a ladění. Oproti houslím je o něco větší. Struny má laděny v čistých kvintách jako housle, jen o kvintu níže – c, g, d<sup>1</sup>, a<sup>1</sup>. Má tedy hlubší zvuk než housle. Notový zápis je ve violovém klíči.<sup>49</sup>

Hráč na violu neboli „kontráš“ má oproti houslím velmi specifické hraní. Každý violista hraje doprovodný dvojhlas. Jelikož jsou dva, hrají dohromady čtyřhlas, což není vždy intonačně jednoduché. Violisté mohou hrát i sólové party či úpravy. Zde potom můžeme vidět velmi markantní rozdíl mezi hraním klasické a lidové hudby, který spočívá především ve stylu a tvrdosti hraní. Violisté, jak už jsem zmínila, hrají z not ve violovém klíči. Mohou hrát, ale i z akordických značek. U této hry záleží především na improvizčních schopnostech hráče. V cimbálové muzice je harmonie udávána kontrabasem a violista se podle něj řídí.<sup>50</sup>

### 2.2.3. Violoncello

Jak už zmíněné housle či viola, i violoncello (zkráceně také cello) patří do skupiny smyčcových strunných nástrojů, jelikož zvuk vzniká rozechvěním struny smyčcem. Je větší než housle a viola a zároveň menší než kontrabas. Struny jsou laděny v čistých kvintách, jak u předchozích dvou nástrojů – C, G, d, a. Všimněme si, že ladění je opět níže než u violy, a to o oktávu. Výrazové prostředky i samotný zvuk je velmi podobný lidskému hlasu. Technika hry je oproti houslím a viole rozdílná. Violoncello se drží mezi koleny a o zem se opírá bodcem. Pro notaci se používá basový, tenorový, ve vyšších pasážích i houslový klíč.<sup>51</sup>

Violoncello hraje zvláště vedený hlas nebo unisono s kontrabasy. Používá noty nebo akordické značky, jak u předchozí violy. Opět je zde velký nárok na schopnosti improvizální i stylové.<sup>52</sup>

---

<sup>49</sup> Viola. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2015-06-09]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Viola>.

<sup>50</sup> KORČIÁNOVÁ, Lucie. Osobní rozhovor s Lubomírem Graffem. Brno, 9. 3. 2015.

<sup>51</sup> Violoncello. Úvod. *Violoncello*. [online]. 2006, 2015 [cit. 2015-06-09]. Dostupné z: <http://violoncello.ondrejkratochvil.eu/>.

<sup>52</sup> KORČIÁNOVÁ, Lucie. Osobní rozhovor s Lubomírem Graffem. Brno, 9. 3. 2015.

## 2.2.4. Kontrabas

Tvarově si mistrovské kontrabasy uchovaly některé znaky starých viol (jednoduché tvarování lubů, plochá zadní deska, aj.). Ladící mechanika by se dala přirovnat kytarové. Nemá tedy tradiční kolíčky jako ostatní strunné nástroje, jelikož má silné pnutí strun. Je laděn v čistých kvartách – E<sup>1</sup>, A<sup>1</sup>, D, G. Je nutno podotknout, že kontrabas zní vždy o oktávu níže, než je napsáno v notovém zápisu. Hráč na kontrabas může buď sedět na speciální stoličce, nebo stát.<sup>53</sup>

Při hraní v souboru nemají kontrabasisté zpravidla tak obtížné hraní jako v klasickém orchestru. Musí mít styl a také tvrdost, jak dokládá i lidové rčení „Basa tvrdí muziku“. Hrají buď z not, které jsou uváděny v basovém klíči, nebo z akordických značek. Bývá zde uveden bas např. a/C, a7/G. Může se stát, že bas není uveden, potom záleží na jejich souhře a zkušenostech. Pokud se jedná o hraní v cimbálové kapele, je kontrabas zpravidla vedoucím hlasem harmonie.<sup>54</sup>

## 2.2.5. Klarinet

Klarinet je jednoplátkový dřevěný hudební nástroj. Jeho délka činí přibližně 66 cm. Nástroj se dá rozdělit do pěti dílů, na které se dá i rozložit. Začneme *Hubičkou*, na níž je pomocí strojku připevněn plátek. Plátek se rozechvívá pomocí vzduchu z úst a rozezvučí tak celý nástroj. Pod Hubičkou je umístěn *soudek*, jehož povytažení způsobuje snížení tónu klarinetu. Na soudek navazuje *horní* a *spodní* díl nástroje zakončený *ozvučníkem*. Existuje více typů klarinetu, nejvíce se však užívá B klarinet.<sup>55</sup>

Klarinety hrají převážně dle zápisu, případně mají vedený první hlas, který si zdobí jinými tóny. V souboru jsou oba hráči nejen výbornými klarinetisty, ale také schopnými hráči na píšťalky různých druhů.<sup>56</sup>

## 2.2.6. Cimbál

Cimbál je strunný deskový úderný hudební nástroj. Rezonanční skříň umístěna na čtyřech nohou má tvar lichoběžníku, v němž jsou nataženy ocelové struny. Ty jsou

---

<sup>53</sup> Kontrabas. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2015-06-09]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Kontrabas>

<sup>54</sup> KORČIÁNOVÁ, Lucie. Osobní rozhovor s Lubomírem Graffem. Brno, 9. 3. 2015.

<sup>55</sup> Klarinet. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2015-06-09]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Klarinet>

<sup>56</sup> KORČIÁNOVÁ, Lucie. Osobní rozhovor s Lubomírem Graffem. Brno, 9. 3. 2015.

vedeny přes kobylky, které se úderem paliček rozezní. Paličky jsou většinou dvě a mohou mít tvrdé nebo měkké úderné hlavice. Cimbál může být opatřen i pedálem.<sup>57</sup>

Cimbalisté mají v orchestru většinou doprovodnou funkci, ale občas i virtuózně sólovou. Doprovod hraje většinou podle značek a právě zde je zapotřebí obrovského citu a zkušeností, zvláště pak u rubátových písní.<sup>58</sup>

---

<sup>57</sup> Cimbál. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2015-06-09]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Cimb%C3%A1l>

<sup>58</sup> KORČIÁNOVÁ, Lucie. Osobní rozhovor s Lubomírem Graffem. Brno, 9. 3. 2015.

## 2.3. Současní členové Orchestru lidových nástrojů a jejich funkce

Vedoucí hudební a pěvecké je v současné době BcA. Jaromír Kučera. V Ondráši působí od roku 2010, v pozici vedoucího Orchestru lidových nástrojů je od října roku 2013.

Jak už jsme se dozvěděli v předchozí kapitole, orchestr lidových nástrojů jde rozdělit na dvě samostatné cimbálové muziky. Členové jsou zaměstnanci VUS Ondráš – občanskí zaměstnanci. Jejich obsazení je pak následovné.

### 1. Cimbálová muzika

Housle (primáš) – BcA. Jaromír Kučera

Housle – BcA. Pavel Koplík

Viola – Miroslav Kubálek

Violoncello – Róbert Lacko

Kontrabas – Ondřej Popelka, Dis.

Klarinet, flétna – Ing. Martin Peprník

Cimbál – Jan Tarabus, Dis.<sup>59</sup>

### 2. Cimbálová muzika

Housle (primáš) – Josef Imrich

Housle – MgA. Lukáš Bednařík, MgA. Matěj Koupa

Viola – Ondřej Tomečka, Dis.

Kontrabas – Radim Kovárník

Klarinet, flétna – Antonín Špaček

Cimbál – Jiří Gužík, Dis.<sup>60</sup>

---

<sup>59</sup> VUS Ondráš. Hudební a pěvecká skupina. *VUS Ondráš*. [online]. 2015 [cit. 2015-06-09]. Dostupné z: <http://www.vusondras.cz/o-nas/kdo-je-kdo/hudebni-a-pevecka-skupina/>.

Dalších 5 muzikantů, 12 zpěvaček, 15 tanečnic a 16 tanečníků tvoří amatérskou členskou základnu souboru. Členové zde působí v rámci svého volného času.

## 2.4. Hudební úpravy písní

Muzikanti v orchestru lidových nástrojů hrají zpravidla hudební úpravy z not. Disponuje také hudebním i notovým archívem, který je poměrně rozsáhlý. V notovém archívu najdeme úpravy autorů, kteří byli členy Ondráše, ale i úpravy autorů spolupracujících s Ondrášem externě. V notovém archívu nalezneme přibližně pět set různých úprav, ať už čísel hudebních, tanečních nebo sborových. Po stránce grafické i umělecké jsou hudební úpravy velmi různé kvality.<sup>61</sup>

Pokud bychom měli říci, zda je u hudebních upravovatelů důležitější znalost správných klasických úprav a správné psaní partitury nebo znalost folkloru, přiklonili bychom se právě k folkloru. Dokonalé by bylo spojení těchto činitelů dohromady, bohužel tomu tak vždy není. Úpravy folkloru jsou velmi specifické stylem hraní jednotlivých nástrojů.<sup>62</sup>

V těchto úpravách bývá poměrně velká volnost, nutno poznamenat, že výše psané se týká folkloru stylizovaného a ne folkloru alternativního, se kterým orchestr lidových nástrojů také pracuje. Drobné úpravy partitury, pokud jsou potřeba, provádí zpravidla vedoucí orchestru.

Během fungování Ondráše se vystřídal celá řada autorů, kteří psali úpravy, ať už spolupracovníci externí nebo přímo členové orchestru. Představíme alespoň některé z nich:

- Jaroslav Jurášek - 25ti minutové taneční pásmo Svatba na Pomezí, Myjavský tanec, Letěl, letěl roj, Maryš moja Maryš
- Jan Rokyta - Krúcené z Kojatic, Geampara

---

<sup>60</sup> VUS Ondráš. Hudební a pěvecká skupina. *VUS Ondráš*. [online]. 2015 [cit. 2015-06-09]. Dostupné z: <http://www.vusondras.cz/o-nas/kdo-je-kdo/hudebni-a-pevecká-skupina/>

<sup>61</sup> KORČIÁNOVÁ, Lucie. Osobní rozhovor s Lubomírem Graffem. Brno, 9.3.2015.

<sup>62</sup> KORČIÁNOVÁ, Lucie. Osobní rozhovor s Lubomírem Graffem. Brno, 9.3.2015.



- Jiří Mottl - autor scénického doprovodu k dětským pořadům Rande na slepo a Zatoulané pohádky
- Miroslav Kolacia - Verbuňky, Variace na západoslovenské melodie
- Karel Martiš - Myjava, Nad Břeclavú
- Michal Doubek - Ženěníčko, ženění, Dokolečka, dokola
- Viliam Gurbal - Karičky
- Miroslav Dudík - Není také polečko
- Antonín Špaček - Sarba lui Pompieru, Písne ze Zálesí
- Jiří Gužík - Naša Mara, Zašly kosénky, Klobúčtí primáši
- Martin Kovář - Valašské točené a několik desítek úprav Vánočních lidových koled

Nejvíce činným je v Orchestru lidových nástrojů cimbalista Jiří Gužík. Jelikož kvalita OLNu stále roste, cvičí se stále těžší úpravy. Další špičky v tomto stylu folklorního hraní jsou například BROLN (Brněnský rozhlasový orchestr lidových nástrojů) nebo na Slovensku SLUK (Slovenský ľudový umelecký kolektív).

## 2.5. Nácvič písní v OLN (orchestr lidových nástrojů)

V předchozí kapitole jsme se dozvěděli o hudebních úpravách písní. Nyní se zaměříme na způsob nácvič ve VUS Ondráš při převzetí upravené partitury.

Ve fázi převzetí hudební úpravy, je nutná znalost stylu oblasti, jakým se má hrát. Úpravy například agogiky pro dechové nástroje a cimbály či smyky pro smyčcové nástroje, se dají odvodit až ze stylu. Hráči dostávají party k individuálnímu nácvič a po té následuje zkouška.<sup>63</sup>

Podle způsobu, jakým je číslo napsané, probíhá dělená zkouška. Housle bývají psané většinou pro jednohlas, dvojhlas nebo trojhlas. Pokud je psán jednohlas - typický např. pro slovenskou oblast Podpolanie, zkouší všechny housle dohromady. U dvojhlasu probíhá nácvič zvlášť - první a druhé housle, u trojhlasu pak opět samostatně - první, druhé a třetí housle. Občas se v úpravě objeví úseky věnované pouze pro prim – převážně sóla.<sup>64</sup>

<sup>63</sup> KORČIÁNOVÁ, Lucie. Osobní rozhovor s Lubomírem Graffem. Brno, 9.3.2015.

<sup>64</sup> KORČIÁNOVÁ, Lucie. Osobní rozhovor s Lubomírem Graffem. Brno, 9.3.2015.

Dělený nácvik dále probíhá u viol – dohromady, violoncella s kontrabasem, cimbály a klarinety. Následovně přichází fáze, kdy všechny housle nacvičují dohromady, doprovody dohromady, klarinety zvlášť. Délka této fáze je různá, záleží na obtížnosti úpravy. Po takto rozfázovaném nácviku probíhá zkouška všech sekcí dohromady. Úpravy mohou být pouze pro hudební část, ale i pro taneční či sborovou. Hudební úprava pro tanec vyžaduje „shrávku“ s taneční skupinou. Při zapojení sboru je nutný nácvik pouze se sborem, a až po té zkouší všechny složky (hudební, taneční i sborová) dohromady. V čísle může být zapojen i zpěv muziky. V takovém případě probíhá nácvik zpěvu zvlášť mimo hru. Nejen, že muzikanti hrají svůj part, ale pokud je potřeba, musí u něj i zpívat, kromě houslí a klarinetů.<sup>65</sup>

Na jednotlivé hráče jsou kladeny opravdu vysoké nároky na schopnosti, jak improvizační tak interpretační. Ideálem je hudebník, který se od dětství věnuje folkloru a zároveň má vzdělání v oblasti klasické hudby. Takových hráčů je bohužel nedostatek, a tak je velmi důležité, aby měl dobré technické i intonační schopnosti a chuť na sobě pracovat. Orchester je v současné době plně personálně obsazen a všichni se individuálně i společně zdokonalují.

---

<sup>65</sup> KORČIÁNOVÁ, Lucie. Osobní rozhovor s Lubomírem Graffem. Brno, 9. 3. 2015.

### 3. VYSTOUPENÍ VUS ONDRÁŠ V ROCE 2014 – 60 LET VUS ONDRÁŠ

V poslední části práce se změříme akce pořádané v roce 2014. Soubor každoročně pořádá až 200 vystoupení. Hlavním úkolem VUS Ondráš je zabezpečit nejen kulturní, ale i společenské a ostatní akce dle požadavků útvarů a zařízení AČR, náčelníka Generálního štábu AČR a obrany AČR. Gabriela Ševčíková uvádí ve své práci specifika akcí následovně:

- *Protokolární, společenské a jiné akce ve prospěch významných tuzemských a zahraničních návštěv, sboru vojenských přidělců v ČR a mezinárodních vojenských cvičení.*
- *Reprezentace AČR a ČR jakou součástí komunikační strategie AČR s civilní veřejností v ČR. V zahraničí pak reprezentace v rámci členských zemí NATO v působnosti jednotlivých velitelství NATO, dále zahraničních misí AČR a v působnosti zastupitelských úřadů ČR v Radě Evropy, státech Evropské unie a v ostatních zemích.*
- *Reprezentace ČR a AČR na mezinárodních folklorních festivalech organizovaných Mezinárodní radou organizací folklorních festivalů, Mezinárodní organizací lidového umění a Mezinárodní organizací národních folklorních asociací.*
- *Dokumentování, rozvíjení, ochrana a uchování tradiční kultury v souladu s Deklarací o kulturní rozmanitosti.*
- *Tvorba a rozvoj repertoáru souboru z hudebních a tanečních pramenů tradiční světové – západoevropské kultury.*
- *Poskytování metodické a odborné pomoci amatérským folklorním souborům působícím v AČR a na základě platných předpisů v resortu ministra obrany souborům i mimo AČR.*
- *Organizace vystoupení na akcích humanitárního charakteru a ve prospěch výchovně-vzdělávacích institucí a zařízení se zvláštní péčí s důrazem na zařízení pro handicapované děti a mládež.<sup>66</sup>*

---

<sup>66</sup> ŠEVČÍKOVÁ, Gabriela. *Fungování Folklorního sdružení Jánošík a jeho vazby s Vojenským uměleckým souborem Ondráš*. Bakalářská práce. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2012, 24 – 25 s.

Soubor v roce 2014 oslavil 60. výročí od svého založení a v tomto duchu proběhly i náležitě oslavy.

### **3.1. Mezinárodní armádní folklorní festival – Rožnovská valaška 2014**

Rožnovská valaška navazuje na Trenčínský Československý armádní festival. Po rozpadu Československa se začal konat v Rožnově pod Radhoštěm, kde se koná do teď. Už patnáct let probíhá v rámci toho festivalu i přehlídka historického šermu. Vystupují zde soubory spolupracující s armádou i soubory, které pod armádou byly v minulosti. Rožnovská valaška patří mezi nejvýznamnější festivaly v republice.<sup>67</sup>

Roku 2014 festival „Rožnovská valaška“ překročila symbolických 20 let. Ve dnech 6. – 8. června 2014 se uskutečnil již 21. ročník tohoto festivalu, který už 15 let bývá spojen s přehlídkou skupin historického šermu. Tento rok se tedy nesl ve dvou oslavách – půlkulaté výročí přehlídky skupin historického šermu a v neposlední řadě oslava jubilejního 60. výročí založení Vojenského uměleckého souboru Ondráš. Díky oslavám byl program mimo stálých ověřených čísel, obohacen i o netradiční vystoupení.<sup>68</sup>

Začátek festivalu byl zahájen v pátek 6. června na náměstí v Rožnově pod Radhoštěm živou pozvánkou ztvárněnou rumunským souborem Somesul Beclean, souborem Mbunda Afrika a šermíři zakončenou exhibicí Jednotky Čestné stráže AČR. Program se po pozvánce přesunul do Dřevěného městečka Valašského muzea v přírodě. Domácí soubor Soláň zde všechny přivítal číslem „Vítejte u nás“ a festival mohl být oficiálně zahájen. Na společném koncertu pod názvem „Vandrovali hudci“ se představila „Musica Folklorica“ s primášem Miroslavem Kolaciou společně s uměleckým vedoucím Petrem Pavlincem a Vojenský umělecký soubor Ondráš pod vedením primáše Jaromíra Kučery. Jak už je zvykem, byl i nyní první den ukončen v restauraci „Na rynku“ společnou zábavou zúčastněných souborů.<sup>69</sup>

Sobota opět začala na náměstí, kde vystoupila Vojenská hudba Olomouc. Roztančení účastníci festivalu se společně v průvodu přesunuli do Dřevěného městečka,

---

<sup>67</sup> Folklorní sdružení české republiky. MAFF Rožnovská valaška. *Folklorní sdružení české republiky* [online]. [cit. 2015-05-06]. Dostupné z: <http://www.folklornisdruzeni.cz/maff-roznovska-valaska>.

<sup>68</sup> DECKEROVÁ, Jana, ZECHMEISTEROVÁ, Jana. *Rožnovská valaška roztančila přes devět tisíc návštěvníků. FOS Jánošík.* [online]. 2014, 2015 [cit. 2015-06-10]. Dostupné z: <http://www.fosjanosik.cz/dokumenty/zpravodaj/>.

<sup>69</sup> FARMAČKA, Petr. *Jaká byla letošní Rožnovská valaška?. FOS Jánošík.* [online]. 2014, 2015 [cit. 2015-06-10]. Dostupné z: <http://www.fosjanosik.cz/dokumenty/zpravodaj/>.

kde se opět program rozeběhl na plné obrátky. Diváci mohly shlédnout i soutěže dětských folklorních souborů, které spolupracují s AČR. Z vítězství se mohly radovat děti z Dětského tanečního studia Ondrášek. Vítězem v kategorii dospělých folklorních souborů se stal Folklorní soubor „Púčik“. Tradiční soutěžní přehlídka dětských zpěváčků nazvaná „Trylky Jaroslava Juráška“ bývá rozdělena na mladší a starší kategorii. V mladší kategorii obdržela první místo Michaela Špaldová z Maleníčku, ve starší zazářil Josef Pernica z Klebetníčku. Poslední soutěžní přehlídkou byly skupiny historického šermu. Vítězství na 15. ročníku skupin historického šermu obdržela skupina Asmodeus pocházející z Rajhradu u Brna. Tím se okruh soutěžních přehlídek uzavřel a program se přesunul do amfiteátru ve Valašské dědině.<sup>70</sup>

Zde si VUS Ondráš pro své diváky připravil speciálně upravený program k 60. výročí nazvaný „Ozvěny“. Účinkovali členové nejen nynější, ale i bývalí. Celý program je jakousi vzpomínkou na celé období od počátku, kdy se z Jánošíka stal Ondráš až po dnešek. Sestavit a nacvičit tento program stal mnoho úsilí. Každý rok vznikne mnoho nových programů a vybrat mezi tolika čísly není vůbec jednoduché. Ani jedna židle nezůstala volná a bohužel mnoho diváků muselo prostory Valašské dědiny opustit. Monika Brindzáková a Tomáš Gross oficiálně zahájili program. Celým večerním programem pak provázeli David Pavlíčka, Martin Rezek a Ladik Šimeček v rolích zbojníků světa známých Juraje Jánošíka, Nikolaje Šuhaje a Robina Hooda. Jevišťem se vystřídalo nad tisíc účinkujících, kteří se společně rozloučili číslem „Sedlckými z Luhačovického Zálesí“. Bouřlivý potlesk a nadšené tváře diváků jistě utvrdil fakt, že tento profesionální soubor je hvězdou na folklorním nebi právem.<sup>71</sup>

Nedělní dopoledne bylo věnováno dětem s programem „Kdo si hraje, nezlobí“. Program nabídl nejen mnoho soutěží a hudby s cimbálovou muzikou, ale i ukázky techniky záchranného hasičského sboru a městské policie. V městském parku proběhla rekonstrukce historické bitvy a vystoupily zahraniční soubory. Celý festival uzavřel tradiční galaprogram, kde bylo vybráno to nejlepší z Rožnovské valašky. Ukončení bylo

---

<sup>70</sup> FARMAČKA, Petr. Jaká byla letošní Rožnovská valaška?. *FOS Jánošík*. [online]. 2014, 2015 [cit. 2015-06-10]. Dostupné z: <http://www.fosjanosik.cz/dokumenty/zpravodaj/>

<sup>71</sup> FARMAČKA, Petr. Jaká byla letošní Rožnovská valaška?. *FOS Jánošík*. [online]. 2014, 2015 [cit. 2015-06-10]. Dostupné z: <http://www.fosjanosik.cz/dokumenty/zpravodaj/>

přenecháno komu jinému, než oslavenci s číslem „Zo Šariša na Zemplín“. Bylo to číslo, se kterým se soubor představil na prvním festivalu Rožnovské valašky.<sup>72</sup>

*„Záštitu nad festivalem převzali ministr obrany Martin Stropnický, hejtman Zlínského kraje Stanislav Mišák a náčelník Generálního štábu AČR armádní generál Petr Pavel. Hlavními pořadateli jsou Armáda České republiky, Agentura personalistiky AČR a Agentura plánování a rozvoje lidských zdrojů – Vojenský umělecký soubor Ondráš, který je také programovým tvůrcem celého festivalu.“<sup>73</sup>*

### 3.2. Vojenský umělecký soubor Ondráš – 60. výročí

V předešlé kapitole jsme zmínili, že VUS Ondráš oslavil 60. výročí v Rožnově pod Radhoštěm na festivalu „Rožnovská valaška“. Tím ovšem oslavy teprve začaly. Další dva pořady spojené s výročím – „Ondrášovská suita“ a „Ondrášovské ozvěny“ čekaly na návštěvníky Mahenova a Janáčkova divadla a to 10. a 12. října roku 2014.

**Ondrášovská suita** – koncert lidových nástrojů VUS Ondráš uspořádaný k jedinečnému 60. výročí VUS Ondráš v Mahenově divadle v Brně přilákal mnoho diváků. Pod vedením Jaromíra Kučery bylo představeno 17 čísel a programem celý večer provázel Martin Rezek. Hned v úvodu zazněl „Myjavský tanec“ v hudební úpravě Jaroslava Juráška a „Ach, ta vojna“, o jejíž úpravu se postaral Jiří Gužík. Bylo přizváno mnoho vzácných hostů, mezi které patří i umělec a sólista ve hře na tárogató Jaroslav Čejka, jenž předvedl svůj um hned ve třetím čísle „Kurucké nálady“ upravené Janem Rokytou. Kristýna Daňhelová, finalistka soutěže „Hlas Česko Slovenska“ a zároveň bývalá členka souboru, zazářila poprvé v poetickém díle „Hory sa černajú“. S primášem a zpěvákem v jedné osobě Alešem smutným si zazpívala v písni „Oj, jakos ty milý“. Na koncertě se podílel i Dívčí pěvecký sbor pod vedením Martina Peprníka. Sbor představil nové hudební číslo „Smutný večer neveselý“ upravené od Miroslava Kolacii a v čísle poměrně živém „Oj, spivaju

---

<sup>72</sup> Tamtéž

<sup>73</sup> Armáda České republiky. Rožnovská valaška překročila symbolickou dvacítku. *Ministerstvo obrany*. [online]. 2014. 2014 [cit. 2015-06-10]. Dostupné z: <http://www.acr.army.cz/informacni-servis/valaska/roznovska-valaska-prekrocila-symbolickou-dvacitku-97835/>.

spivanočki“ doprovodil dalšího hosta, kterým byla zpěvačka Lucie Fabišiková, dlouholetá členka souboru.<sup>74</sup>

Jaromír Kučera, primáš souboru a absolvent Janáčkoví akademie Brno, přesvědčil obecenstvo, že na místo vedoucího opravdu patří. Zazářil v sólu v písni „Na Myjavě“, kde ukázal nejen vynikající techniku hry, ale i cit pro hudbu. Tento večer byl na jeviště přizván vynikající houslový virtuos, hudební skladatel a aranžér Stanislav Palúch. Svoje dovednosti předvedl v čísle jedenáctém „Pozdrav zo Slovenska“, které i sám hudebně upravil. Vrchol celého večera byla premiéra „Ondrášovské suity“, podle které byl nazván celý koncert. Hudební koláž mapující celou historii nejnámějšími melodiemi souboru zkomponoval Jiří Gužík ve spolupráci s Jaromírem Kučerou.

**Ondrášovské ozvěny** - druhý pořad k šedesátému výročí VUS Ondráš. Tentokrát se jedná o pořad složený z obou složek souboru, jak hudební, tak taneční. S programem se soubor představil tentokrát v Janáčkově divadle v Brně. Jednalo se o průřez tvorby VUS Ondráš za posledních 20 let. Na vzpomínkovém programu „Ondrášovské ozvěny“ se účastnili nejen členové současní, ale i členové, kteří v souboru už nepůsobí. Dále dívčí pěvecký sbor a dětské taneční studio „ONDRÁŠEK“. Program obsahoval mnoho oblíbených pořadů, jakými byly „Čertovinky“, „Příběhy tancem vyzpívané“ a „Dvanáctero“.<sup>75</sup>

Tímto pořadem uzavřel VUS Ondráš dva nejvýznamnější slavností večery, které byly vyvrcholením oslav 60. výročí. Připravovali ještě jednu premiéru nového představení, pod názvem „Příběh zbojníka“. Premiéra se ovšem uskutečnila až 2. května tohoto roku, roku 2015.

### 3.3. Příběh Zbojníka

Dojemný příběh o odvaze, falešném přátelství, ale především o lásce. Nešťastná tragédie způsobí, že je Ondra odtržen od své milé a odveden na vojnu. Vlivem stažení

---

<sup>74</sup> ŠEVČÍKOVÁ, Gabriela. Vojenský umělecký soubor Ondráš oslavil 60. výročí. *FOS Jánošík*. [online]. 2014 [cit. 2015-05-10]. Dostupné z: <http://www.fosjanosik.cz/o-sdruzeni/novinky/>

<sup>75</sup> ŠEVČÍKOVÁ, Gabriela. Vojenský umělecký soubor Ondráš oslavil 60. výročí. *FOS Jánošík*. [online]. 2014 [cit. 2015-05-10]. Dostupné z: <http://www.fosjanosik.cz/o-sdruzeni/novinky/>

svým přítelem na zběh se jejich život stává neustálým útekem. V příběhu se objeví i narukování do armády, válka, dezerce a zboj.<sup>76</sup>

Příběh zbojníka Ondry postavený na lidových tancích a písních byl výsledkem dva a půl ročního snažení celého souboru. Účinkovala tedy profesionální, ale i amatérská složka tělesa, spolu s dalšími umělci. Pro taneční studio Ondráš ho napsal a nastudoval Martin Pacek, jenž ho označil za taneční divadlo. Je zde velmi náročná choreografie, na které se podíleli Hana Achilles, Rudolf Danajovič, Jan Malík, Martin Pacek a Ervín Varga. Můžeme zde vidět nejen tanec, ale i jeho propojení se šermem.<sup>77</sup> O hudební aranže se postarali Jiří Gužík, Róbert Lacko, Milan Puklický, Jiří Mottl a Zdeněk Vejvoda. Návrhy kostýmů Eliška Lupačová-Ondráčková, scéna – Jaroslav Milfajt.<sup>78</sup> Propojení lidových tradic, umělecké tvorby a profesionálních tanečních i hudebních výkonů mohli diváci shlédnout v Janáčkově divadle v Brně. Premiéra představení Příběh zbojníka VUS Ondráš byla benefičním představením ve prospěch Československé obce legionářské.

### 3.4. Letní folklorní večery - F SCÉNA 2014

Jedná se o cyklus letních folklorních večerů, jenž nabízí možnost, nejen Brňanům, seznámit se s lidovými tradicemi moravského, českého a slovenského folkloru. Tato myšlenka vznikla už v roce 1998. Od svého počátku se stala součástí Brněnského kulturního léta, které pořádá Turistické informační centrum města Brna. Mezi spoluorganizátory patří VUS ONDRÁŠ, FOS JÁNOŠÍK Brno, Ministerstvo obrany ČR, Československá obec legionářská a Folklorní sdružení ČR a muzeum města Brna. Zahajovací představení probíhá již několik let ve čtvrtek na nádvoří hradu Špilberk, odkud se projekt přesouvá na nádvoří Staré radnice.<sup>79</sup>

V první kapitole jsme se již dozvěděli, že „F SCÉNA“ probíhá formou pěti prodloužených víkendů, převážně se jedná o čtvrtek, pátek popřípadě i sobotu. V těchto dnech vystupuje každý týden jeden folklorní soubor. Pořadatelé se snaží

---

<sup>76</sup> ŠEVČÍKOVÁ, Gabriela. Ondráš podpoří válečné veterány novým představením. *Ministerstvo obrany České republiky*. [online]. 2014 [cit. 2015-05-08]. Dostupné z: <http://www.mocr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/ondras-podpori-valecne-veterany-novym-predstavenim-109229/>

<sup>77</sup> Události v kultuře: Ondráš uvádí Příběh zbojníka Ondry. *Česká televize* [online video]. 2015 [cit. 2015-06-16]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz:8080/ivysilani/1097206490-udalosti-v-kulture/215411000120503/obsah/397901-ondras-uvadi-pribeh-zbojnika-ondry>

<sup>78</sup> Vlna z Brna: Gabriela Ševčíková - tisková mluvčí VUS Ondráš, Petr Farmačka - dramaturg souboru. *B-TV* [online video]. 2015, 2015 [cit. 2015-06-16]. Dostupné z: <http://www.b-tv.cz/vlna-z-brna.html?ep=3269>

<sup>79</sup> VUS Ondráš. *F SCÉNA. VUS Ondráš*. [online]. 2015 [cit. 2015-05-10]. Dostupné z: <http://www.vusondras.cz/o-nas/projekty/f-scena>



nabídnout divákům co největší pestrost a rozmanitost folkloru, proto vybírají soubory nejen podle kvality (umělecká úroveň souboru), ale i podle regionu a etnografické oblasti, kterou daný soubor zpracovává. Tyto soubory jsou většinou vybírány na předních českých a slovenských folklorních festivalech, mezi které patří například „MFF Strážnice“ a „MFF Myjava“.<sup>80</sup>

V 17. Ročníku „F SCÉNY“ 2014 vystoupil celkem 5 souborů (4 z ČR, 1 ze Slovenské republiky). „F SCÉNA“ byla zahájena za účasti náměstka hejtmána Romana Celého ve čtvrtek 26. 6. 2014. Vystoupilo celkem 280 účinkujících a celkový počet diváků překročil 2000. VUS Ondráš se zde představil s celovečerním programem „Ozvěny“. Záštitu nad 17. ročníkem přehlídky převzal hejtmán Jihomoravského kraje Michal Hašek a náčelník Generálního štábu Armády České republiky armádní generál Petr Pavel.<sup>81</sup>

### 3.5. Fašank Brno 2014

V březnu roku 2014 se uskutečnil pátý ročník masopustních oslav v Brně. I nyní pořádal akci Slovácký soubor „Šafrán Brno“. Uskutečnilo se tak na náměstí Svobody v Brně, kde vystoupily různé folklorní soubory. Jedním z nich byl právě i VUS Ondráš Brno. Akce se snaží široké veřejnosti, zvláště mladým lidem, přiblížit jednu z významných lidových tradic vesnice. Jedná se o dobu mezi Vánocemi a Postní dobou. Masopust je období hodování a veselí. Pořádaly se taneční zábavy, zabijačky nebo také svatby.<sup>82</sup>

Začátek byl věnován tradičnímu masopustnímu občerstvení a malování masek. Jakmile zástupce Brna předal „právo“, „fašančáři“ vyrazili na pochůzku po jednotlivých zastaveních. Procházelo se například Kobližnou – Palác šlechticů, Zelným trhem – Dietrichsteinský palác, či ulicí Radnickou. Po společném zakončení na náměstí Svobody

---

<sup>80</sup> VUS Ondráš. F SCÉNA. *VUS Ondráš*. [online]. 2015 [cit. 2015-05-10]. Dostupné z: <http://www.vusondras.cz/o-nas/projekty/f-scena>

<sup>81</sup> Portál Jihomoravského kraje. VUS ONDRÁŠ NA LETOŠNÍM ROČNÍKU FOLKLORNÍ PŘEHLÍDKY F SCÉNA SLAVÍ ŠEDESÁTINY. *Portál Jihomoravského kraje*. [online]. 2014 [cit. 2015-06-10]. Dostupné z: <http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=234508&TypeID=2>

<sup>82</sup> KOVAŘÍKOVÁ, Kateřina. Fašank Brno 2014. *Hudba Proglas*. [online]. 2014. 2015. [cit. 2015-06-09]. Dostupné z: <http://hudba.proglas.cz/detail-clanku/fasank-brno-2014.html>

byla zahájena Fašanková zábava v Dělnickém domě, společně a tradičním „pochováváním basy“.<sup>83</sup>

Tento ročník byl oproti předchozím obohacen i mimo brněnskými folklorními skupinami, pocházejících například z nedalekých Pozořic, Ochozu u Brna, Bystřice pod Lopeníkem nebo Komně. Z Brna se představil Brněnský Valášek, Slovácký krúžek v Brně, Májek, Lučina, Šafrán Brno a VUS Ondráš. Představily se i cimbálové muziky CM Lišňáci a CM Šmytec.<sup>84</sup>

V roce 2014 bylo uskutečněno ještě mnoho jiných akcí, kterých se VUS Ondráš účastnil. V prosinci pořádal Vánoční koncert s názvem „*Neseme vám tu novinu*“ v katedrále Petra a Pavla v Brně. Téměř vždy se účastní i „MFF Strážnice“ a „MFF Frýdek-Místek“. Z benefičních koncertů například koncert v Sále Břetislava Bakaly v Brně v rámci Tmavomodrého festivalu. Z armádních akcí jmenujme alespoň „Reprezentační ples AČR“ nebo koncert ústřední hudby AČR v pražském Rudolfinu.

Koncerty k 60. výročí VUS Ondráš v Brně, uskutečněné v Mahenově a Janáčkově divadle, byly koncerty benefičními. Jejich výtěžek, jenž činil 76 450 Kč, putoval ve prospěch organizace ÚSMĚVY o. s. (lidem s Downovým syndromem a jejich rodinám) a Centrum sociálních služeb, p. o. Brno (Domov pro osoby se zdravotním postižením – Tereza). Za posledních 9 let se díky prostřednictvím koncertů VUS Ondráš podařilo vybrat pro potřebné necelý 1 milion Kč.<sup>85</sup>

---

<sup>83</sup> KOVAŘÍKOVÁ, Kateřina. Fašank Brno 2014. *Hudba Proglas*. [online]. 2014. 2015. [cit. 2015-06-09]. Dostupné z: <http://hudba.proglas.cz/detail-clanku/fasank-brno-2014.html>

<sup>84</sup> KOVAŘÍKOVÁ, Kateřina. Fašank Brno 2014. *Hudba Proglas*. [online]. 2014. 2015. [cit. 2015-06-09]. Dostupné z: <http://hudba.proglas.cz/detail-clanku/fasank-brno-2014.html>

<sup>85</sup> VUS Ondráš. Sociální odpovědnost. *VUS Ondráš*. [online]. 2015 [cit. 2015-06-09]. Dostupné z: <http://www.vusondras.cz/o-nas/socialni-odpovednost/>.

## ZÁVĚR

V rámci bakalářské práce jsem se zabývala Vojenským uměleckým souborem Ondráš. Cílem bylo přiblížit historii tohoto souboru a ukázat náročnost, jež je kladena na hudebníky působící v tomto tělesu. Dále představit jednotlivé festivaly a nové programy, které byly uskutečněny v rámci 60. výročí oslav

V první kapitole jsem chronologicky popsala jednotlivé roky od počátku souboru až doposud. Zjistila jsem, že těleso prošlo mnoha zkušenostmi, které nebyly vždy veselé. Ondráš měl být několikrát během této doby zrušen a mnohdy tomu chyběl jen maličký krůček. Naštěstí bylo dostatek lidí, kteří se za soubor doslova „rvali“, a díky nim nyní mohl Ondráš oslavit 60 let. Zajímavým přínosem bylo i zjištění, že v souboru už delší dobu nepůsobí pouze vojáci z povolání, ale jedná se převážně o profesionální muzikanty, kteří v souboru působí, jako občanští zaměstnanci. Zřizovatelem tohoto souboru je stále Armáda České republiky.

Druhá kapitola je kapitolou stěžejní. Věnovala jsem se uměleckému profilu hudební složky souboru. Snažila jsem se přiblížit, co soubor očekává od hráčů jednotlivých nástrojů. Zjistila jsem, že oproti klasické cimbálové muzice musí hráč předvést výkon zcela jiných rozměrů. Nejen, že je důležité zvládnout hraní v orchestru, ale potřebuje i zkušenosti a praxi na hraní s cimbálovou muzikou. Zajímala jsem se i o úpravy písní a následovně i jejich nácvik.

Třetí kapitola představuje festivaly a koncerty v roce 2014. Snaží se čtenářům přiblížit jednotlivé vystoupení a detailněji popsat dění uskutečněné na podiu. Jelikož byl právě tento rok pro VUS Ondráš velmi významným svým 60. výročím od vzniku založení, popisují i nové pořady, které díky tomuto jubileu vznikly. VUS Ondráš každoročně pořádá až 200 vystoupení. Nejedná se jen o vystoupení pro veřejnost, ale také o vystoupení pro svého zřizovatele AČR.

Vojenský umělecký soubor je u nás jediným profesionálním tělesem svého druhu. Jsem velmi ráda, že mi bylo umožněno nahlédnout do kronik VUS Ondráš a blíže se s ním seznámit. Doufejme, že nás i nadále bude seznamovat s folklorem nejen českým, ale i Maďarským, Slovenským či Rumunským.

## PRAMENY A LITERATURA

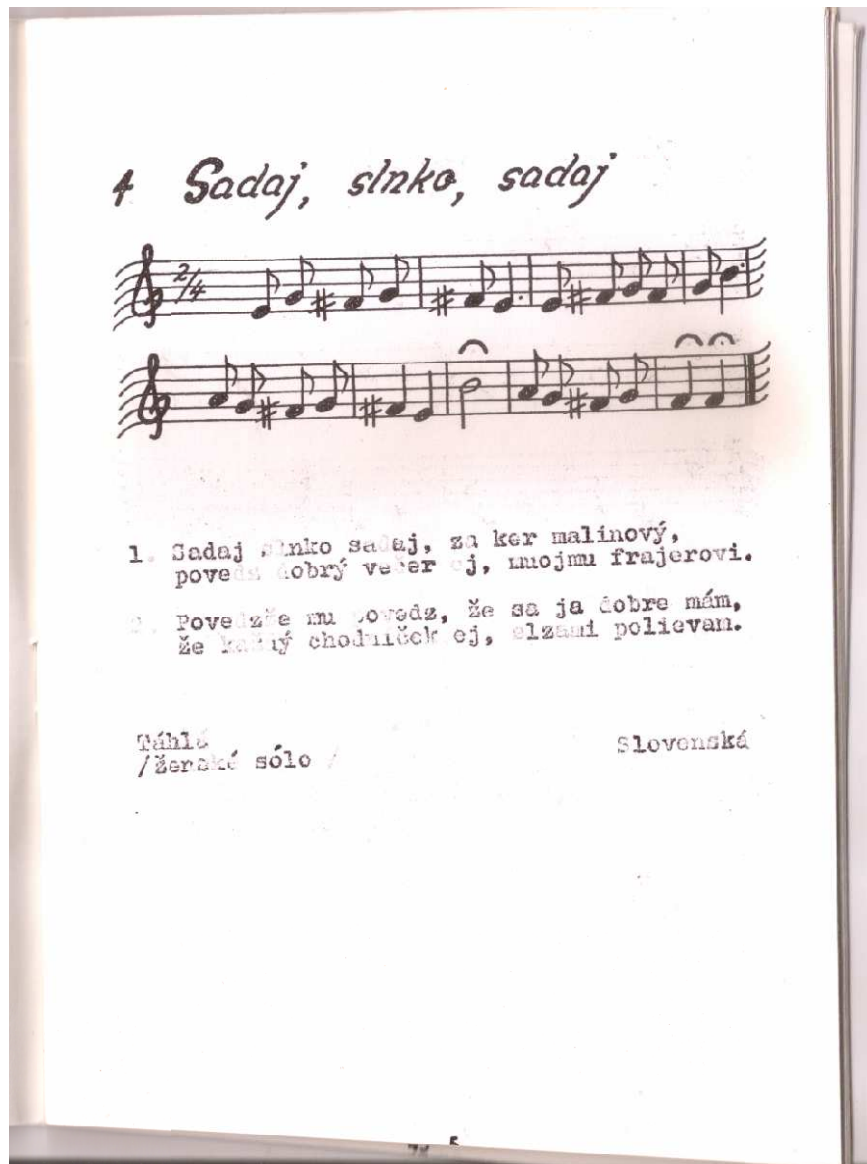
- Armáda České republiky. *Ministerstvo obrany*. [online]. 2014. 2014 [cit. 2015-06-10]. Dostupné z: <http://www.acr.army.cz/informacni-servis/valaska/roznovska-valaska-prekrocila-symbolickou-dvacitku-97835>
- Fašank. *Hudba Proglas*. [online]. 2015. [cit. 2015-06-09]. Dostupné z: <http://hudba.proglas.cz/detail-clanku/fasank-brno-2014.html>
- FOS Jánošík. [online]. 2015 [cit. 2015-06-10]. Dostupné z: <http://www.fosjanosik.cz/dokumenty/zpravodaj/>.
- KORČIÁNOVÁ, Lucie. Osobní rozhovor s Lubomírem Graffem. Brno, 9. 3. 2015.
- Kronika VUS Ondráš.
- KUČERA, Jaromír. *Vojenský umělecký soubor Ondráš: Historie a současnost*. Bakalářská práce. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, Hudební fakulta, Katedra smyčcových nástrojů, 2012.
- Letní folklorní večery F SCÉNA. *Folklorní sdružení České republiky 2014* [online]. [cit. 2015-06-09]. Dostupné z: <http://www.folklornisdruzeni.cz/f-scena0>.
- MADĚROVÁ, Hana, SYNEK, František. *Kniha vzpomínek aneb Stríčky vzácného života*. Praha. Ministerstvo obrany České republiky-Prezentační a informační centrum MO. 2010.
- Portál Jihomoravského kraje. [online]. 2014 [cit. 2015-06-10]. Dostupné z: <http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=234508&TypeID=2>
- ROUŠAR Jaroslav - XAVEROVÁ Jarmila (eds.). *Jánošík-Ondráš*. Praha. Ministerstvo obrany České republiky-Agentura vojenských informací a služeb, 2004
- ŠEVČÍKOVÁ, Gabriela. *Fungování Folklorního sdružení Jánošík a jeho vazby s Vojenským uměleckým souborem Ondráš*. Bakalářská práce. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2012.
- Události v kultuře. *Česká televize*. [online video]. 2015 [cit. 2015-06-16]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz:8080/ivysilani/1097206490-udalosti-v-kulture/215411000120503/obsah/397901-ondras-uvadi-pribeh-zbojnika-ondry>

- Vlna z Brna. *B-TV*. [online video]. 2015, 2015 [cit. 2015-06-16]. Dostupné z: <http://www.b-tv.cz/vlna-z-brna.html?ep=3269>
- VUS Ondráš. [online]. 2015 [cit. 2015-06-09]. Dostupné z: <http://www.vusondras.cz/o-nas/socialni-odpovednost/>.
- VUS Ondráš. *Program slavnostních koncertů*. Brno: P. O. Box: 541/A, 1994.
- Wikipedie. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2015-06-09]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Housle>.
- ZEMAN, Martin. *Soubor písní a tanců JÁNOŠÍK*. Brno. Vojenská tiskárna. 1989.

## PŘÍLOHY

Obr. č. 1 Ukázka notových písni pro ženské sólo, zpěvníček jánošíkovských písni.

*4 Sadaj, slnko, sadaj*



1. Sadaj slnko sadaj, za ker malinový,  
poveda dobrý večer ej, mojmú frajerovi.

2. Povedže mu povedz, že sa ja dobre mám,  
že každý chodniček ej, slzami polievam.

Tablís / ženské sólo /

Slovenská

86

<sup>86</sup> ZEMAN, Martin. *Soubor písni a tanců JÁNOŠÍK*. Brno. Vojenská tiskárna. 1989. 5 s.

### 3. *Hoc aj Pohorelá'*



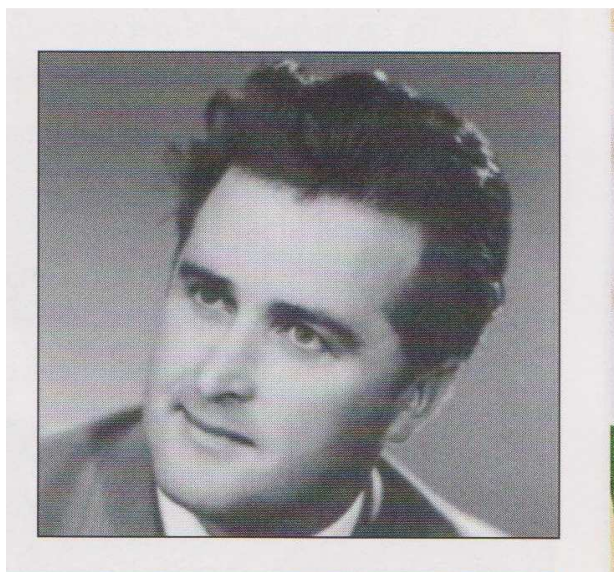
1. Hoc aj Pohorelá mala aj chudobna,  
/:fšak sa jej dedina žadna nevyrovna:/.
2. Hoc aj Pohorelá na veľkej bariňa,  
/:ale su tam defki ako pivonie:/.
3. Hoc aj Pohorelá aj medzi horami,  
/:ale su tam chlopci jako malovani:/.

Táhlá  
/mužský sbor/

Horehron

Obr. č. 2 Ukázka písně pro mužský sbor, zpěvníček jánošíkovských písní<sup>87</sup>

<sup>87</sup> ZEMAN, Martin. *Soubor písní a tanců JÁNOŠÍK*. Brno. Vojenská tiskárna. 1989, 4 s.



Obr. č. 3. Ján Molent první primáš Vojenského souboru písní a tanců Jánošík<sup>88</sup>



Obr. č. 4 Vystoupení k 60. výročí v Janáčkově divadle v Brně (Ondrášovské ozvěny)<sup>89</sup>

<sup>88</sup> ROUŠAR Jaroslav-XAVEROVÁ Jarmila (eds.) *Jánošík-Ondráš*. Praha. Ministerstvo obrany České republiky-Agentura vojenských informací a služeb, 2004, 7 s.

<sup>89</sup> VUS Ondráš. *Ondrášovské ozvěny - 60. výročí - Janáčkově divadlo Brno (foto: Jan Dvořák)*[online]. 2014 [cit. 2015-06-15]. Dostupné z: <http://www.vusondras.cz/o-nas/fotogalerie/>





Obr. č. 5 Koncert k 60. výročí – Orchester lidových nástrojů v Mahenově divadle v Brně (Ondrášovská suita)<sup>90</sup>



Obr. č. 6 VUS Ondráš - Fašank Brno 2014<sup>91</sup>

<sup>90</sup> VUS Ondráš. *Ondrášovská suita - 60. výročí - Mahenovo divadlo Brno* (foto: Jan Dvořák)[online]. 2014 [cit. 2015-06-15]. Dostupné z: <http://www.vusondras.cz/o-nas/fotogalerie/>

<sup>91</sup> VUS Ondráš. *5. ročník Fašank Brno* (foto: Jaroslav Pavlík) [online]. 2014 [cit. 2015-06-15]. Dostupné z: <http://www.vusondras.cz/o-nas/fotogalerie/>



Obr. č. 7 Vánoční koncert VUS Ondráš v katedrále sv. Petra a Pavla v Brně<sup>92</sup>



Obr. č. 8 VUS Ondráš – Španělsko 2010<sup>93</sup>

<sup>92</sup> VUS Ondráš. *Neseme vám tu novinu - vánoční koncert - katedrála sv. Petra a Pavla v Brně* (foto: Jan Dvořák) [online]. 2014 [cit. 2015-06-15]. Dostupné z: <http://www.vusondras.cz/onas/fotogalerie/>

<sup>93</sup> VUS Ondráš. *Fotogalerie souboru Ondráš: Španělsko 2010* [online]. 2014 [cit. 2015-06-15]. Dostupné z: <http://www.vusondras.cz/gallery/thumbnails.php?album=72>

## ANOTACE

<b>Jméno a příjmení:</b>	Lucie Korčíanová
<b>Katedra:</b>	Katedra hudební výchovy
<b>Vedoucí práce:</b>	Doc. PaedDr. Pavel Režný, Ph.D.
<b>Rok obhajoby:</b>	2015

<b>Název práce:</b>	Umělecký profil Vojenského uměleckého souboru Ondráš
<b>Název v angličtině:</b>	Artistic profile of the military art ensemble Ondráš
<b>Anotace práce:</b>	Práce se zabývá Vojenským uměleckým souborem Ondráš. Popisuje historii souboru od jeho vzniku až po současnost. Zvláštní pozornost je věnována hudební složce tohoto tělesa - nárokům kladeným na jednotlivé hráče, hudebním úpravám písní a jejich nácvičce. Představuje festivaly uskutečněné v roce 2014 včetně nově vzniklých programů k 60. výročí VUS Ondráš.
<b>Klíčová slova:</b>	Vojenský umělecký soubor Ondráš, historie, umělecký profil, hudební úpravy, vystoupení, festivaly, členové
<b>Anotace v angličtině:</b>	This thesis focuses on Ondráš Military Artistic Ensemble. It describes the ensemble's history from its beginnings to present days. Special attention is paid to a musical section – to the demands placed on individual players, to the songs' musical arrangements and their rehearsing. The thesis presents festivals realized in 2014 including the newly-emerged programmes for the 60th anniversary of Ondráš MAE.
<b>Klíčová slova v angličtině:</b>	Ondráš Military Artistic Ensemble, history, artistic profile, musical arrangements, performances, festivals, members
<b>Přílohy vázané v práci:</b>	Portréty, noty
<b>Rozsah práce:</b>	43 stran
<b>Jazyk práce:</b>	český jazyk